

TITHYMALVS MYRSINITES.

ternis annis⁵, nuci similem, mordaci gustu. nascitur in asperis. Succus, radix, semen, folia, consimilem
 antedicto fortitur facultatem: sed ad citandas uomitiones^d inualidior hæc est. Aliud tithymali
 genus dicitur paraliis, quem tithymalida, aut mecona aliqui appellauerunt. Nascitur in maritimis, raris
 subrubentibus, palmum altis, quinque, senise a radice exeuntibus: folijs lini, angustis, paruis, oblon-
 gis, in uersus quosdam digestis: capite in cacumine orbiculato^e, in quo semen, ut eruum, vario colo-
 re emicat: flos albus. Frutex rotus cum radice^f lacteo succo turget. Similes ad usus reconditur, He-
 lioscopus dicitur, folijs portulacæ, tenuioribus, rotundioribusque: ramulis prodeuntibus a radice, qua-
 tuor aut quinque, rubentibus, dodrantali altitudine, tenuibus, lactis copiosi plenis: capite anethi: fe-
 mine uelut in capitulis incluso. Helioscopij nomen accepit, quoniam comas cum sole circumagat:
 circa oppida nascitur, potissimum in ruderibus. Colligitur succus, semenque, ut aliorum. Ex-
 dem, quæ superioribus, non tamen usque adeo validæ. Cyparissias in caulem exit dodrantalem, uel
 maiorem, subrubrum: ex quo folia pini similitudine exoriuntur, molliora tamen, & tenuiora: &
 in totum nabentem pinum amulatur, unde nomen traxit. Candido succo madet: cui eadem uis, quæ
 superioribus. In petris nascens, dendroides cognominatur, ampliter opacat, in cacumine frondosam
 spargens

e Mem. &
 Car. ap. i.
 hlio.
 f Orb. addi.
 g. d. d. d. d. d.
 i. d. d. d. d. d.
 nem.
 d. Orb. d. d. d.
 g. d. d. d. d. d.
 h. d. d. d. d. d.
 i. d. d. d. d. d.
 j. O. lib. v. v. v.
 k. d. d. d. d. d.
 l. Orb. v. v. v.
 m. d. d. d. d. d.

spargens comam, succo lacteo pragnans, cauliculis rubentibus, foliis myrti tenuioris, fructu characie. Eiusdem effectus, cuius superiores, similiq; modo reconditur. Platiphyllos verbaſco ſimilis eſt. Radix, ſuccus, & folia per inferna trahunt aquas. Piſces necat, tuſus, & aquæ inſarſus. Reliqua tithymalorum genera, quæ ſuprà ſcribuntur, idem efficiunt.

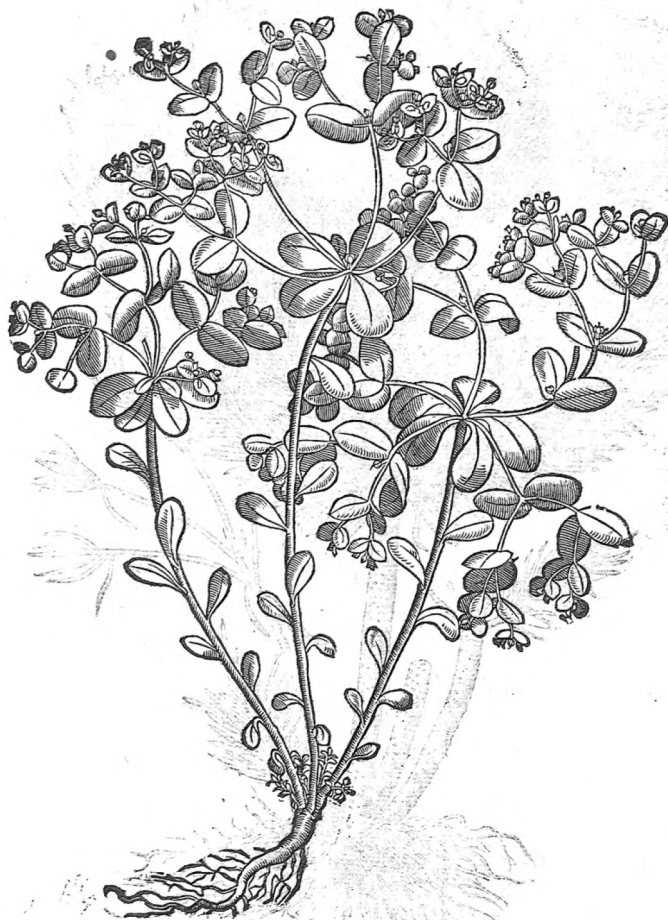
Tithymalorū
confid.

Tithymalorum omne genus officinæ Efulam indifferenter appellant, quanquam plura ſunt tithymali genera, quorum hiſtoriam ſatis conſuſe Mauritanii tradiderunt. quo fit, vt apud nos non ſine magno labore tithymalorum genera rectè, & diſtinctè cognoſci poſſint: que tamen à Græcis ordine pulcherrimo deſcripta inueniuntur. Ob id igitur mihi quidem diſſicile videtur decernere quæ Tithymali genera ex ijs, quæ a Græcis reſeruantur, ea duo ſint, quæ à Meſue, & Auicenna Scebram, & Alſebram nominantur: quoniam horum neuter, quod extet, earum plantarum faciem notis explicauit. Creditur Braſauolus illud eſſe Meſui alſebram minus, & Auicenna ſcebram, quod Dioſcoridi paralius. Sed equidem ab eo diſſentio, quod niſquam in horum monumentis legerim, Alſebram minus in maritimis naſci: quin nec ramos ferre ſubrubentes, nec lini folia, nec ſemen eruo ſimile, capitulis conluſum: ſed tantum repererim memorie prædiſſe Meſuem, Alſebram eſſe plantam lacteo ſucco reſertam, radicibus tenuibus: quarum hæ præferuntur, quæ ſubrubant. Auicenna vero

Braſiuoli opi
no exploſa.

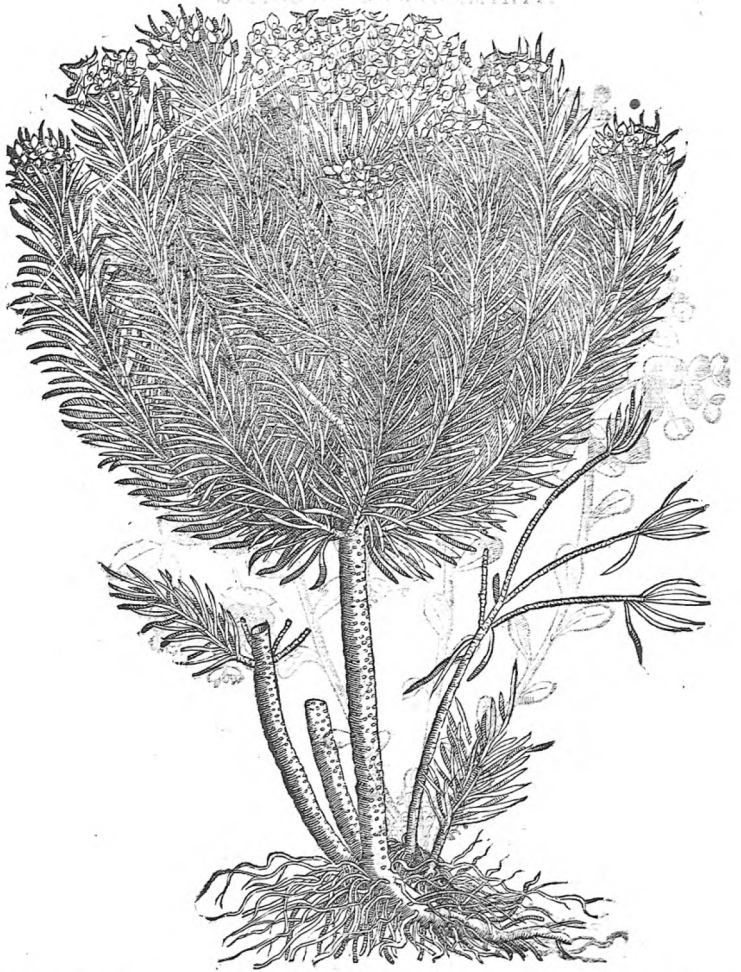
Scebram

TITHYMALVS HELIOSCOPIVS.

Scebram nasci ait in hortis, non autem in maritimis, caule tenui, hirsuto, folijs tarco similibus. Quae sanè omnia Bra-
 uoli sententia aperte refragari deprehenduntur. Nec possum praeterea cum eodem sentire, quòd Alsebram maius apud
 Mesuem, & Mehezeregi apud Auicennam idem sit Mauritanis, quòd Graecis Tithymalus platyphyllos, quandoquid-
 dem in eorum scriptis nusquam reperi maioris generis Alsebram folia bederae uerba scò similia: nec quòd rufum, & aquae
 inspersum pisces interficiat, sed quòd rectius (ut inquit Auicenna) eius folia minori Scebram sint similia. Porro si mihi
 haec in re coniectandum esset, putarem equidem nò aliud Mauritanis esse minoris generis alsebram, siue Scebram, quam plan-
 tam illam, quae officinis Efula minor uocatur, quòd (ut inquit Auicenna) in hortis, & ubique proueniat. Haec autem, ni
 fallor, ea est, quam uocat Dioscorides Tithymalum cyparissiam: quippe quae pinum arborem nuper natam folijs profus imi-
 tetur. Quineriam conferem Alsebram maius, siue Mehezeregi eam omnino esse plantam, quae Graecis dicitur pirusa,
 utpote quae tithymalo cyparissia folijs sit similis, quatenus magnitudine excellat: non enim desunt, qui inter tithymalorum
 genera etiam pirusam recensent. Proinde non ab re dicebat Auicenna, Mehezeregi esse simile Scebram, sed maius, &
 colore subcinereo. Mesues uerò, quòd radicibus esset rotundis, crassis, crassoque cortice obductis, ponderosisq; &
 ferè omnia radici Pirusae reddidit Dioscorides. Accedit his Serapionis autoritas, qui de Scebram agens, ea omnia ex Dio-
 scoride illi tribuit, quae pirusae idem Dioscori des assignauit. Ex his itaque perspicuum fieri arborem, pirusam Maurita-
 nis sce-

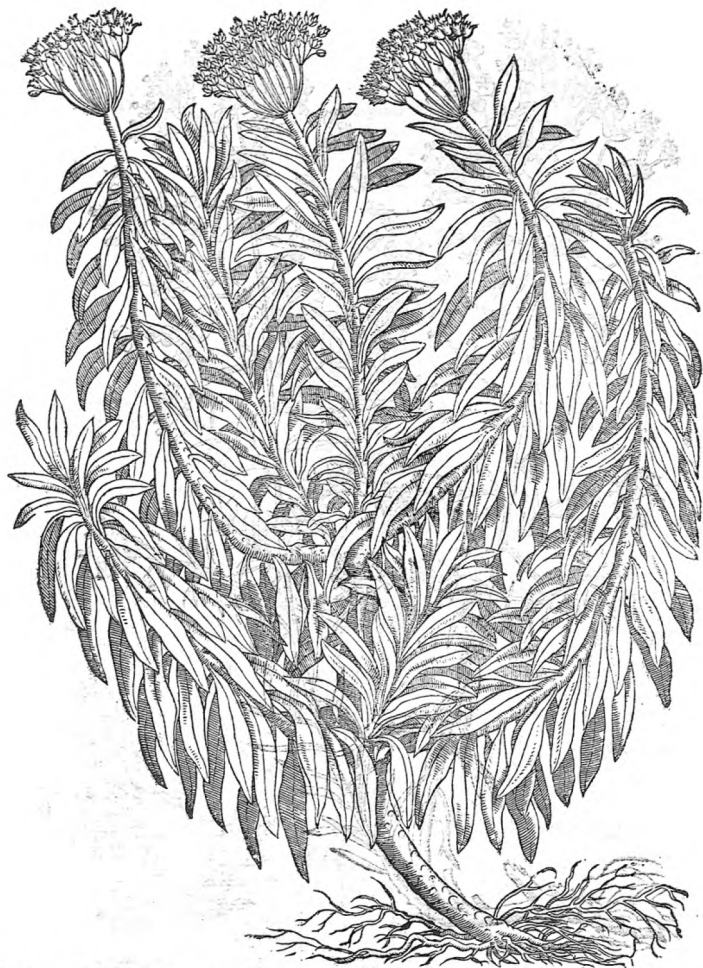
TITHYMALVS CYPARISSIAS.

Tithymali co-
gniti.

vis sebrani maius appellari: minus verò id, quòd Grecis tithymalus cyparissias dicitur. Ceterum Characiam uocatum, post-
quam multum laboris in eo indagando frustra impendissem, hoc anno misit ad me Pisis clarissimus medicus Lucas Ghi-
nus Forocornetiensis: qui, meo quidem iudicio, omnia ne profusus notis legitimo respondet: Myrsinitem quoque hoc tan-
tum anno reperimus, folijs circa eaulem rotum crassis, acutis, myrto similibus: Paralibus uerò in maritimis tantum na-
scens, quem uulgaris usus tithymalum putat Brasauolus, in maritimis nostris Senensis, Argentario promontorio, & in
uniuerso illius regniis tractu, item in Aquilensi agro frequentissimus inuenitur. Huic folijs similibus uisitur quaedam alià
planta, quæ in Hetruria uulgò appellatur Herba mora. Cuius radicibus prius contusis, ac deinde summinibus demersis,
piscis proinus enecantur. Sed caret hoc lacteo succo: quapropter eam inter tithymalorum genera iam non esse adiu-
merandam cognoscimus, etsi aliàs aliter sensimus, quòd, alijs uotis neglectis, limi folijs uiderentur, & caules subrubentes.
Si hac defuerit, Platyphylly radices sumunt, quo uniuersa regio scaturit. Porro Helioscopus, sic dictus, quòd cum sole co-
mam circumagat, omnibus uulgaris notis planta est. Prouenit enim hæc passim prope urbium, & oppidorum mania,
in campis, in uiculis, hortis, collibus, & ubique tam culto, quam inculto solo. Cyparissias deinde (ut supra diximus) ea est
planta, quam Esulam minorem uocant, cuius pro omni Tithymalo inualuit usus. Dendroidem uicimus proximum in regno
Neapolitano extra terratinam urbem inter saxa antiquissimi specus in itinere Neapolim uersus, plantæ arboreæcaulis esse
gic. Hinc

TITHYMALVS DENDROIDES.

gio. Hinc dum contemplari capissem, superuenit peritissimus medicus Hieronymus Drogus Parmensis, & doctissimus Hieronymus Rorarius Porconouensis (tunc omnes vna sequebantur Bernardum Clesium amplissimum Cardinalem Tridentinum ad Casarem pergentem) quibus magno solatio Dendroidem Tithymalum ibi à me primum reperiunt ostendi: erant enim arbores herbaris studiosi, atque etiam gnari. Nascitur idem tithymalus etiam in Tergesino litore non longe à Timauro fonte, in saxosis quibusdam rupibus arborescens. Theophrasto tria tantum Tithymalorum genera prædantur libro 9. cap. 12. de historia plantarum, ubi ita scriptum reliquit. Lactiarium (sic enim tithymalum vertit Theodorus) quod maritimum granum appellant, folio est rotundo, caule, rotato; magnitudine ad palmum, fructu candido. Demetitur, cum vna nigrescere incipit: & siccatu fructus tritus parui datur acetabuli tertia parte. Mascula autem vocitata oleæ folio conficit, & magnitudine cubiti aequat. Huius lac, cum vindemia incipit, exprimentur, & preparato ritentur. purgat inferius. Myrtaria verò cognominata, candida lactaria est: folijs myrti condita, verum aculeatis parte postrema: sarmentula in terram demittens, longitudine palmi, quæ non simul, sed alternatis annis fructificant, alia hoc anno, alia postero, quanquam omnia eadem radice exorta. Loca montuosa desiderat. Fructus nux appellatur. demetitur, cum herdem turgescit, & exiccatus, purgatusque datur elotus cum papaueris nigri duabus partibus, ita vt totum modo acetabulum sit: trahit puritatem per alium. At verò si nucem ipsam placeat dare, tria dabitur ex vino dulci, aut cum sesama tostâ,

Tithymalum
 rubrum
 ex Theophr.

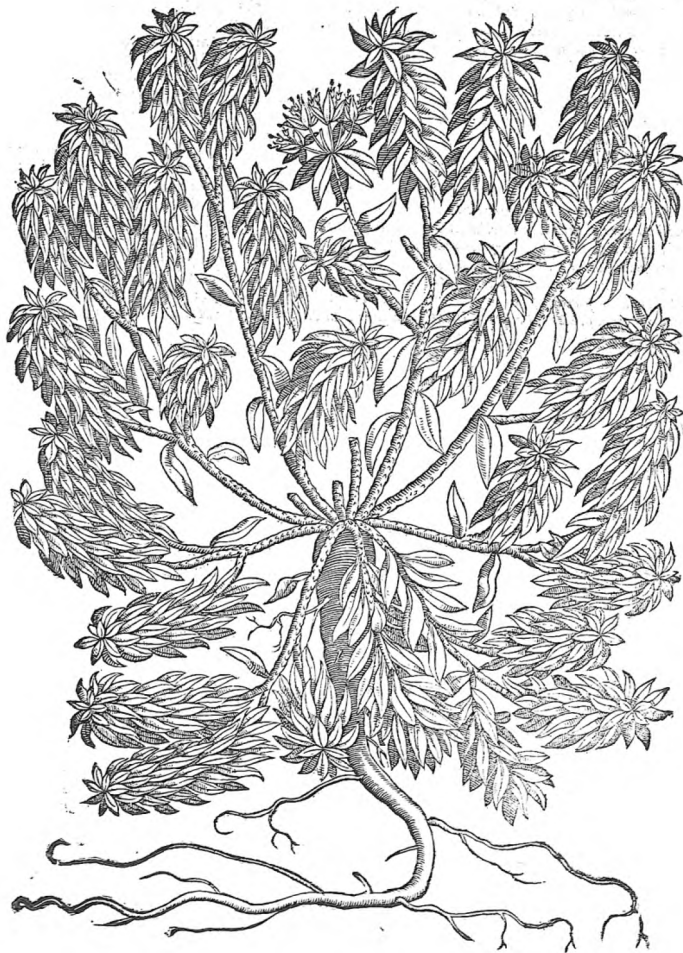
Tithymalord
uires ex Me-
luc.

torrefactaq; comedenda. haftenus Theophrastus. Tithymali omnes, Mesue. auctore in suis simplicibus deiectionis facultatis, cordi, ieciori, & ventriculo maxime officiant: vasa disrumpunt, intestina abradunt, vniuersum excalfaciunt: corpus, adeo vt inde febres facile concitentur. Tollitur prima tithymali roxa ijs admittis, quae cor, iecur, & ventriculum roborant. Secunda vero, & tertia ijs, quae agglutinataria facultate pollent: cuiusmodi sunt fragacanthae lacrima, gummi bdellium, prylyi seminis spissamentum, & portulacae succus. Tollitur & quarta, admittis frigida, & humidis: prouide aut sonchi succo, aut intubi, aut portulacae, aut hortensis solani, aut aceto cum cydoniorum seminibus diutius rudicula agitato, commiscet. Vltima ijsus Tithymalus pituitam vehementer deicit, & atrum quem vocant succum, pariterq; puritas ad articulos decurrentes. A quam inter cutem validissime extrahit: nibilo secus exiecat vniuersum corpus, & genituram extinguit. Vnde rusticorum medicamenti nomen sibi merito ascribit. Tithymali omnis generis vires commemorat Galenus libro. 8. simplicium medicamentorum, sic inquit. Tithymali omnes vniuersum habent acrem, calidamq; facultatem, inest vero, & amarus. Validissimus in aq; est eorum liquor. Secundum locum tenent semen, & folia. Sed & radix distillarum facultatum particeps est, sed non ex aq;. Sane ipsa cum aceto decocta dolores dentium sanat, maxime qui illis erosus proveniunt. At liquores, vt qui valentiores vim habeant, in foramina quidem ipsa dentium induntur: ceterum si aliam corporis partem conigerint, continent adurunt, & caerantq;: prouide foris illis cera circumlinitur: quippe cum ex quarto

Tithymalord
uires ex Gal.

ex quarto sint excalcificantium ordine, quem esse adurentium posuimus. Sic pilos quoque succus inunctus tollit. Porrò cum vehementior sit, oleo miscetur: & si id sepe fiat, tandem prosum pilorum radices aduste extirpantur, & corpusq; depile reddetur. Eadem facultate verrucas, quas acrochordonas nominant, & myrmecias, & pterygia, siue oculorum vngues, & thymos auferunt detergentes lichenas & psoras, quia scilicet & abstergenâ facultas inest propter amaritudinem. Præterea vlcera phagedænica, anthracode, & gangranode, quia valenter tum excalcificant, tum extergunt, si in tempore, & moderatè vitare, iuuare aliquando poterunt. Perùm enimvero, & fistularum callos excimant eadem facultate. Cæterùm hæc omnia genere quidem similiter, imbecillius tamen & folia, & fructus præstare possunt. Quibus sanè & ad piscis in aqua stagnali capiendos vti assolent. Celeritè namque ab illis in vertiginem acti, ac semimortui redditi, ad aque perfectionem feruntur. Porrò cum septem sint eorum genera, valentissimus est quem characiam nominant, quem vitique etiam quidam marem cognominant, & femina nuncupata myrsinites, & qui in petris nascitur ad modum arboris: deinceps qui verbasco adsimilis est, & cyarissias: deinde paralius, siue marinus: denique helioscopius. Proportione verò comprehensa illorum facultatis & cinis, & ex ipso lixiuum erit. In vniuersum planta Græcis τριφυλλος, Latinis quoque Tithymalus Nomina. nominatur: Arabibus, Xayser, & Ethuba: Italis, Tithymalo: Germanis, Wolfsmilch: Hispanis, Leche terña, & Leche tresna: Gallis, Gerbe a laich.

PITYVSA.

Pityusam specie à cyparissia differre constat, etsi thymalorum generi assignetur. Caulis supra cubiti altitudinem asurgit, genicularus: folijs ^a piceis, acutis, exilibus: flore paruo, velut purpureo. semine instar lenticule: lato, radice crassa, candida succo referta. quibusdam in locis frutex. hic ^b prægrandis inuenitur. Detrahit per alium radix drachmis duabus data in aqua multa: item seminis, drachma. succi cum farina subacti cochlearium in catapotio datur. modus foliorum drachma tres.

Pityusæ confi.

Pityusæ, vt latius precedenti capite retulimus, ea nimirum fuerit planta, quam officine Esulam maiorem nominant.

Huius radices herbarij, qui quotannis è Gargano Apulia monte succos, & alias radices ad nos comportant, magnæ impostura pro Turpeto venditant, quemadmodum & thapsie radices pro eodem subiiciunt, vt superius in tripoly mentione diximus. Quod cum sua atate non ignorasset Actuarius, album turpetum Alysia esse radicem prodidit, nigrum verò Pityusæ. Nec his obstat, quod dixerit Dioscorides, Pityusæ radicem subesse candidam: nam is de interiore substantia tantum intellexit, non autem de exteriori corticis membrana, quæ viridis rufescit, siccata nigrescit. Porrò quòd Esula maior sit Mauritanis assebram, vel sebram, satis liquidò ex Serapione colligi potest, vt pote qui integrum de Pityusæ caput ex Dioscoride sumpsit, & in summ Sccebram reposuit.

Quo fit, vt planè falli putem Brasauclum, quippe qui certò sibi persuadeat, Assebram maius Mauritanis esse thymalium platyphyllon. Nicolaus Myrepsus quibusdam in antidotis, & catapotijs aluum suluentibus Esulam imponit cognomine chamæpityæ. Vnde Fuchsius in suis deçlissimis adnotationibus nil aliud esulam Nicolao referre scribit, quàm Chamæpityæ, non autem thymali speciem. Quæ in re Fuchsij opinio (pace eius dixerim) mihi non planè satisfacit. Nam cum plura sint thymalorum genera, quæ in vniuersum Esulæ nomine appellantur, de ea tantùm intellexisse Nicolaum existimo, quàm Dioscorides à foliorum forma Pityusam vocat, eo quòd pini, vel piceæ arboris folio constet: quæ ob id esula chamæpityæ differentie causa Nicolao appellata est: Pariam enim pinum pityusæ representat: quare non ab re esula quoque chamæpityæ cognominari potuit. Pityusam Italia passim ferè prouenit, facie minoris esulæ, sed longè in omnibus maior, adèò vt quibusdam in regionibus, vt in Apulia, arbuti speciem referat. Vt istud copiosa in Veronensi agro, quæ immensa plantie, per quam ad Benacum transitur. Sed quod aridissimum ibi sit solum, non admodum adolecit. Hæc (vt Mesues est auctor) agreßium hominum medicamentum est: multa enim sumen-

tibus adfert incommoda. proinde eius vsus apud medicos peritos proorsus exolent, quemadmodum & turpeti ex huiusce radicibus parati, postquam detecta est impostorum fraus: etsi non desunt improbi pharmacopolæ, qui pityusæ radices legitimi turpeti vice suis inserant medicamentis: sintque etiam circumforanet, qui harum radicum puluere plures iugulent rusticos, quàm sanent. Adscribunt quidam Pityusam thymalorum generibus, quoniam & ipsa similiter lacteo succo mædeat, purgetque eorum modo. Id quod Galenus aperte testatur libro 8. simpl. medicamentorum, dum sic inquit. Pityusæ, & hanc quidam speciem putant esse thymali, quòd succum habeat, vt illi, quodq; similiter illis purget, cæteraque omnia v-

ribus illis est adstruendis. Ea Græcè Πιτύσσα, Latine item Pityusæ vocatur: Arabicè, Sccebram, & Thias: officinis, Esula maior: Italij, Pityusæ, & Esula maggiore.

Fuchs. opinio reprobata.

Pityusæ vires ex Gal.

Nomina.

LATHYRIS.

Aethyris. LATHYRIS.

CAP. CLXI.

Lathyrus, quam aliqui tithymalum appellant, eamque tithymalorum numero adscribunt, caulem emittit cubiti altitudine, & digitali crassitudine, inanem. gignuntur in cacumine alae, & folia in caule oblonga, amygdalini proxima, latiora, & latiora: quae autem in summis ramulis exierunt, minoris conspicuntur, aristolochiae, aut oblongae hederæ figura. In cacumine fructum summis furculis gerit, triplici loculamento insignem, rotundum, seu capparin. in quo grana, intercutantibus membranis, inter se distincta continentur, cruris majora, rotunda: quae dum corticibus exuuntur, candida sunt, & gustu dulcia*. Nullus radicis usus. rotus frutex lacteo succo turget, uti tithymalus*. Grana sex, aut septem in catapotio, aut cum ficis, aut palmulis deorata alium purgant: sed aqua frigida postea forbenda. trahunt autem bilem, pituitam, & aquas. Succus, tithymali modo exceptus, eundem effectum præbet. Cum gallinacco, aut oleibus folia decoquantur ad eisdem effectus.

a Meum. &
Cor. p. 1. A.
m. a. g. 1. 1.
i. R. 1. 1. 1.
n. 1. 1. 1.
h. 1. 1. 1.
i. 1. 1. 1.
p. 1. 1. 1.
i. 1. 1. 1.
p. 1. 1. 1.
i. 1. 1. 1.
p. 1. 1. 1.

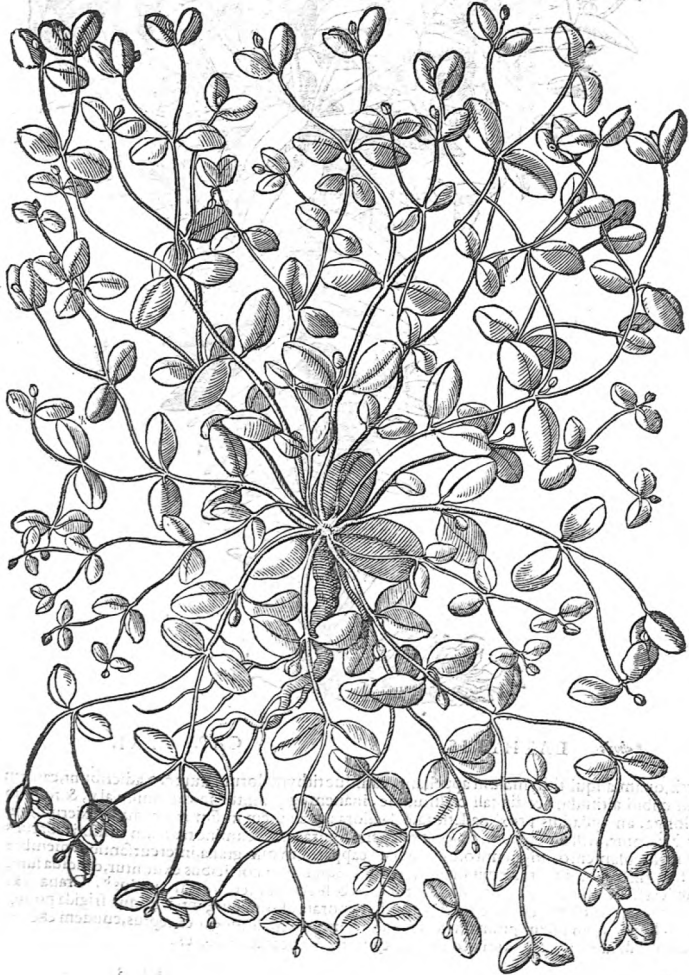
Lathyris con-
sideratio,

Lathyrus officinae Cataputiam appellant. Planta est vulgaris notitia. Hæc in Hetruria frequentissima nascitur. A qua Insulares, quod alium valenter euacuet, vomitionesq; eliciat, catapuzza vulgò nominatur. Idem pollet facultatibus, qui bus & ricinus: isdem quoque medicamentis infranatur. Huius plantæ meminit Actuarius in suo libro de compositione medicæ ubi ita scribit: Lathyrus vehementer pituitam purgat. Dantur grana eius maiora, quindecim: minora però viginti. Iis, qui efficiacius purgari cupiunt, mandanda præcipio: is vero, qui detectionem non desiderant copiosam, iubendum est, vt integra deuorent, præsertim si qui sumit, malo fuerit stomacho; hæc Actuarius. Decem, duodecimve seminis grana à putaminibus delibata, usq; & in ovo sorbili deuorata, vomitum potentiùs ciunt. Itaque is vtiliter propinquantur, qui phlegma deuorauerunt, aut alia veneficia: siquidem hæc efficaciter expellunt. Præstat præterea Lathyrus semen ad ea omnia, ad que Ricini semen valere superius diximus. Lathyrus vires descripsit Gal. lib. 7. simpl. medic. sic inquit. Lathyrus, sunt qui dicant & hanc esse tithy mali speciem, tum q; similiter illis succum habeat, tum q; eodem illis modo purget, totaq; illis facultate similis sit, nisi q; semen gustantibus videatur dulce: quod sanè etiam maximè purgatorium vim obtinet. que planta vocatur Græcis, Lathyrus item Latinis dicitur: Arabibus, Mendana, seu Mahendane; Italis Lathiri, & Cataputia minore; Germanis, Spring kraut, Spring, koerner, & Terebi koerner; Hispanis, T artago: Gallis, Espurge.

Lathyris vi-
res ex Gal.

Nomina,

PEPLVS.

Πηλός. PEPLVS.

CAP. CLXII.

PEplos frutex est lactei succi plenus, folijs paruis ut rutæ, paulò latioribus: rotunda coma, ferè do-
drantali, humi resperfa: femine sub folijs paruo, rotundo, minore quàm candidi papaueris, plu-
ribus scater auxilijs. Vnicam radicem habet, superuacuam, ex qua fruticat. nascitur inter uites, & in
hortis. Colligitur mēfibus, siccat in umbra, & continuè uerfatur. Fructus rufus, & feruefactus
reconditur. Bilis, ac pituita detrahitur acetabulo eius in hydromelitis cyatho potò. Obsónijs inaspera
conturbat aluum, muria conditur.

P E P L I S.

dendum, aut hoc in loco Dioscoridi mendam subesse, aut Scammonium quo nos vitium, adulterio non uticare, Scammonij Plantam, cuius hic imaginem datus, Constantinopoli ad me Viennam misit Clarissimus vir Augerius de Busbeke, qui tum temporis Caesarum oratorem agebat. Eam curavi illico transplantari à Bono Baldino Myropola, quæ, soli humore refizita paulo post viticulis, folia & flores emisit. Andreas Marinus in suis in Mesuem annotationibus, hanc ipsam plantam Georgio Liberali pictori, qui nostras pinxit imagines acceptam refert, quòd fuisse ignorat, & à Georgio illo eam è nostris hortis esse sublatam. Sed hæc obiter dicta sunt, non quòd Marino viro optimo, aut Georgio succenseamus, sed ne fortasse quilibet, ac fycophantæ, qui nobis lætandis inhiant, furti nos accusarent. Sed profectò mirari nobis sùbit, quòd Galenus in libris de simplicium medicamentorum facultatibus, nihil de Scammony viribus mentionerit, cum tamen pæraque alia scriptis tradiderit longè etiam minoris momenti, atque aliàs sæpius obiter Scammony mentionem fecerit in suis alijs monumentis. Scammonium, auctore Mesue in suis simplicibus delectorijs, quinque corporibus læsiones inferre potest. Prima est, quòd status quoquam mordaces gignit, & que adeò ventriculum læsentes, & sumentibus nauisam commoueat. Næxa hæc tollitur, si in excavato cydonio malo, clibano, aut prunis inasserit, pasta vniique circumlita, præsertim additis, aut feniculi, aut dactylis, aut apij, semine, aut galanga. Inflammat deinde acridinis exuperantia corporis spiritus: quo fit, ut faciliè febris excitet, ijs præcipuè, qui obstructionibus viscerum, & humoribus putrescentibus obnoxij sunt. Sed id nocenti auferatur, admixtis inter coquendum, quæ refrigerant, & feruorem extinguunt: cuiusmodi est pryllij seminis distillamentum.

Scammonij
Læsiones.

mentum, prunorum decoctum, seu potius pulpa, rosarum & violarum succus, aut dilutum, aut aqua: quietia si ante coctionem maceatur oleo rosaceo, aut violaceo, aut coroneorum misti saporis succo, aut admisto rheo, aut facitio spodio. Ad hoc quod magna tum attrahendi, tum aperiendi facilitate sit praeditum, immoderatas alui fluxiones facit: rosarum enim oscula plusquam par sit aperit. Hæc lesio admittit admittis rebus adstringentibus, cohibentibusq; nempe masliche, cydonis malis, succoq; ab eis expresso, & myrobalanis, praesertim stavis. Abradit præterea acri succo, quo scætet, intestina: proinde & tormina, & dysenteriam, & tenasimum excitat. Sed delectur hoc incommoðum, additis humidis, pinguis lentisq; medicamentis: cuiusmodi sunt, tragacantha lacryma, bdellium, amygdalinum oleum, aut rosaceum: item prunorum pulpa per se, & saccharo asseruata, psylli spissamentum, majiibe, cydonia mala post sumpta, & calida aqua post bibita: vitæ que medicamentum ocuis à ventriculo & intestinis expellant, & ita simul noxam prohibeant. Hinc est, quod prudentes medici, quod celerius scammonium à ventriculo, & intestinis deiciant, hordei iusculum, cum saccharo superbibendum præbent. Ob hoc postremò scammonium cordi, icteri, ac ventriculo substantia sua totius proprietate. Vitium hoc aboletur, si illi tum calida, tum frigida admisceantur medicamenta, que cordi, icterici, ventriculoque operi suam præstant. Deicit scammonium valentissimè bilem, quam & à vasis, & à sanguine exhaurit. Eius deiectioni facultas hæud sanè alijs medicamentis assimilis est, que purgant cum labore & molestia, Planta Græcis *ερεμνια*, Latinis item *Scammonia* vocatur: Arabibus, *Scammonæa*, sive *Sachmnia*; Italis, *Scammonæa*.

Nomina,

C H A M E L A E A.

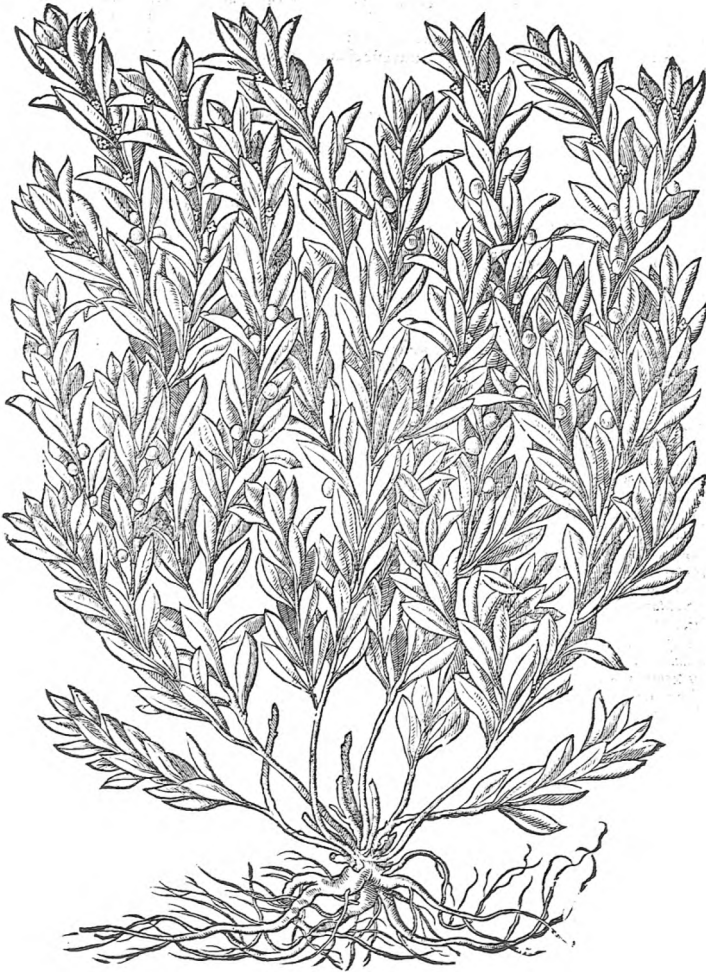
Καμελαία. CHAMELAEA.

CAP. CLXVI.

Chamelæa fruticosa fruticat, ramis dodrantalibus: folia oleæ similitudinem habent, tenuiora, & amara, quæ gustata linguam mordent, & arteriam deradunt. Detrahit pituitam bilemque, folijs præsertim in catapotio deuoratis. nanque duæ absinthii partes, adiecta chamelææ vna^a, hydro melite excipiuntur, & in catapotia coguntur. ea autem in uentre non liquefcunt: siquidem quotquot fuere deuorata, regeruntur. Folijs cum melle tritis, fordida vlcera, & crustosa repurgantur.

α Μευρι ωδω
πτε γμάλιτα.
αμμε, ατις μελι
λε.

T H Y M E L A E A.

Thymelaea est, ex qua granum Gnidium, quod est semen ipsius, colligitur. Hoc Syri apollimum uocant, quoniam latius lini frutex suapte natura similitudinem refert. Vigas edit pulchras, multas, tenues, binum cubitorum: folijs chamelææ, angustioribus, & pinguioribus, viscosis, gummosisque, si mordentatur: flore candido: fructu myrti in modum rotundo: qui inter initia viret, & tandem rubescit: in uolucrum fructus durum, foris nigrum, intus album. Hoc per interna bilem, pituitam, & aquasque detrahit, si viginti granorum pars interna bibatur: verum fauces adstrit. Itaque cum farina, aut polenta, aut in uua acino dari debet, aut melle cocto obducitur deorari. Qui agrè defudant, trito semine cum nitro, & aceto iunguntur. Folia, quæ peculiariter cneorum appellantur, per menses colligi debent, & siccata in vmbra recodi. Quibus dare libeat, antea tundere, & neruos eximere conuenit. Ilium acetabuli modo cum diluta vini portione, & aquam extrahit: medicocius purgat, addita lente cocta, aut contritis oleibus. Thymelææ farina uua acerba succo exopititur, & in pastillos diuiditur. Fibra stomacho infecta, partus imposita necat. Nascitur in montibus, & asperis. Hallucinantur, qui coccon Gnidium fructum esse chamelææ existimant, decepti quadam foliorum similitudine.

Chamelææ
& Thymelææ
causæ.

Chamelæam pariter & Thymelæam Arabes consue-
runt siccis, ac perplexè Mezereon appellant. Cuius etsi duo faciant
genera primum album, alterum nigrum; tamen ipsæ etiam Daphnoidem admiscunt, & hæc omnia adeo confundunt, &
implicant, ut hæc in re nihil certi, nihilq; perpetuæ tui ex eorum scriptis elici possit. Illarum plantarum vis in excluden-
do corporis humores, tam uehemens, violenta, ac furiosa existit, ut nisi robustissimis hominibus tuedi in medicamentum
dari possint: plerumque enim inbecilles confecerunt, abstrusis uisceribus, apertisque uasorum uuluis. Quare non temerè eas
Mauitani & terra leones, & plantæ uisificas cognominarunt. Proueniunt hæc plantæ nunc uersè in thymelæa men-
tibus Tridentino agro: & utraq; licet hoc in Chamelæa præterierit Dioscorides) fructum ferunt myrti bacis similem,
quantus Chamelææ quadantenus longior sit, & uine formam repræsentet. Vtrique fructus initio sui exoritur uirescit, & post
per maturitatem rubeat, denique exiccatus niger conficitur. Cæterum bacam, quæ de Thymelæa deceptitur, quoniam
siccata piperis faciem præ se ferat, acrimoniæque non obiectam gustantibus relinquat, rura Ananiensta, uia etiam curi
Laureole semine, Piper montanum indifferenter nominant. Nec sanè mirum, quandoquidem & Theophrastus libro 9. cap.
22. de plantarum historia, ubi de pipere disseruisset, statim Cnidij grani meminit: vtpote quod maxime piperis imaginem
referat. & admodum etiam acie sentitur. Sumunt hoc piper (ut eorum nomine utar) frequenter incola in suis purgati-
onibus aduersus omnes ferè morbos, ita medicos, & pharmacopolas fallere credentes. Sed sæpe euenit, ut cum futuram no-
xam non præuideant (quæ eorum multarum imperitia est) non solum seipfos decipiant; sed etiam sibi mortem consciscant.
Et certè hoc testari possum, qd ex montani illius piperis assumptione plures perissent, nisi antidotis necis sui curassem, eos-
que in uita seruassent. Ideo non possum non admirari Plinium, quippe qui scribat lib. 27. c. 9. Coccegidium quod Thy-
melææ est fructus, de quo nunc scribimus, alium adstringere, cum adeo exoluat, ut in magnum sepe diuitem sumerens des-
cat. Est enim (ut ipse inquit Plinius) adeo uentis gustus, ut porari non possit nisi in pane. Præterea sicte posteritatis me-
moris prodidit Meues, nemini Mezereon præbendum esse, nisi ipsi admittis antidotis, quibus eius deleteria facultas infusa
possit, qua omnia corporis principalia membra corrumpit, ac destruit. Habentur tamen possum in pharmacopolijs catapa-
nia, quæ de Mezereon appellant, quibus aliquando utuntur medici, ad aquam inter cutem extrahendam. Verùm ea non audent
exhibere (quantum medicamenta si ual recepere, quibus eorum malicia reprimitur) nisi robustis, ac fortioribus homini-
bus. Sunt qui contendant Theophrasti Cneorum, quod auum epud illum est generum, alterum esse Chamelæam, alterum uerbò
Thymelæam, id quod probare nituntur Dioscoridis auctoritate, vtpote qui scribat, Thymelææ folia, quæ peculiariter Cneorum
appellatur, per menses colligi debere. Verùm ab horum uitiugatorum falsa opinione, longè admodum distat sententia nostræ,
ut libro tertio nostrarum Epistoliarum ad Ioannem Cratonem Vratislauensem medicum clarissimum scribentes differimus.
Sed (Deo Opt. Max. uolente) rem hanc contra horum susurrantium temeritatem, in secundo earundem nostrarum Epistoliarum
tomo, suisus, copiosius, lucidiusq; posteritatis memoria commendabimus. Chamelæam tantum, quod sciam, commemorauit
Galenus in simplicium medicamentorum censu, de cuius uiribus libro 8. eorundem ita scribit. Chamelæa uincetum habet
qualitatem amarum. Quamobrem admodum sordida uicera, & que maximas habent crustas, cum melle purgare potest.
Que Græcis θυμαλάα, Latinis quoq; Chamelæa, & oleastellum appellatur: Mauitanis, Mezereon, seu Almezereon: Ita-
lis, Chamelæa: Germanis, Zyländel: Gallis, Boys gentil. Que uerò Græcè θυμαλάα, Latine pariter thymelæa uocatur:

Chamelææ vi-
res ex Gal.

Nomina.

potu modo uulvas emollit infidentium, decocto: patefacit eorum spiracula; & uitia corrigit. A cinimulo poro, eodem funguntur munere: denigrant capillos illiti. Folia, si pratenera ac mollia ex potentilla illinantur, in flammam uionem mitigant: ambustis, & canum mortibus illiti profunt: ulcera quæ dehiscent in fistulam, agglutinant: iis, qui podagra tentantur, cum leuo taurino, aut hircino profunt illita folia.

Sambuci, & Ebuli genera & uires.

Sambucus, & Ebulus plantæ sunt nullis non cognite. Prioris etsi vnum tantum genus prodatur à Dioscoride; nobis tamen duo eius obseruata sunt genera: alterum quidem montanum, & syluestre: alterum uero vrbianum, plerunque hortorum, & vinearum sepibus proueniens. Hæc genera fructu inter se differunt: siquidem montano bacce non in umbella coherent: perinde ac in vrbano, nec maturescentes nigricant, sed in vacuo suo modo dependentes, perpetuo rubescunt. Illud etiam discrimen facit, quod vrbianum in maiorem proceritatem adolebit, & leuiore constat materie. Sunt præterea, qui palustrem Sambucum ostendant, nempe arbusculam virgineo, & palustri solo enascentem, virgibus sambuci emulsi, geniculatis, alba intus in cæuilla, sed caeuca, & fragili materie: folio virgineo; flore albo sambuci modo, odore non proprio inuicendo: à quò bacce prædunt rubentes, ex acantibus magnitudine, virgoso succo refertæ, quæ deuorata vomitiones

SAMBUCUS AQUATICA.

tiones cient. Aqua è sambuci floribus fronti, & synepiti illita, capitis dolores mulcet, qui à calido humore prouenerint, Succus è radicis cortice expressus, vomitum valentissime commouet, & aquam inter cutem pellit. Præstat idem è radicibus ebuli extractus succus. Quin & crassam pituitam ad articulos decurrentem extrahit. Ebuli semen per diutinas aque lotiones à nigro circumstante succo expurgatum, datur vtiliter drachmę pondere ex chamæpytios decocto, podagricis, ischiadicis, & Gallica lue laborantibus: mulcet enim deiectiona vi mirificè eorum dolores, cum humores eò fluentes tum reuocet, tum aueriat. Sunt qui ex ebuli radicibus succum eliciant, insulentq; subinde, & in pastillos digerant, seruentq; ad vsus. Hic clystere infusus tam intestinorum, quam coxenicum dolores tollit à frigiditate, & flatu gentos. Supponitur conuenienter seminarum locis ad euocandos menses, præsertim si lana exceptus introniuatur. Suffiuntur ebuli decocto commodè y, qui diuturna febre vexati ad malum deuenerunt habitum, si tamen ventriculus, & iecur interea roborentur odoratis adstringentibus, & ad id conferentibus medicamentis. Paratur è Sambuco ynguentum præstantissimum ad ignis ambusciones hoc pacto. Sumto viridit Sambuci corticis, qui statim sub primo delitescit libro herbacei coloris libram. Olet pluries loci ex stillatitia florum Sambuci aqua libras duas. Ferueant simul aliquandiu. & deinde percolato, & exprimito, & addito cere noue odoratae, succi surculorum Sambuci, cuiusque vicius quatuor. Rorsus sit feruescant finito, quousq; succus euaneecat. Tollito tunc ab igne, & rudicula agitato, omniaq; misecto; & ad finem addito ver-

E B U L U S.

Sambuci utrius
que vitres ex
Gal.

vicis liquidae uncias duas . Thuris albi in tenuem pollinem contriti uncias quatuor . quinetiam duorum ouorum album , diu prius cochleari agitatum . Subinde misceto diligenter omnia , & mundo vase asseruato . Fungi qui ad insam Sambuci candidis sedem oriuntur , in aqua rosacea prius macerati , capitis dolores , & inflammationes mulcent . Stillantia cum Ebulo , tum sambuci radicem aqua , hydropis impanite laborantes mirifice inuat , si huius quaternas uncias , illius vero binas , utrisque simul misceantur affecti diebus triginta continuis . Illius Ebuli radicem succus proidentem sedem reprimit , & anginam tollit , ubi circa gulam calidum cum linteolis iltinatur . Exusta Sambuci folia , & in puluerem trita , emanantem è naribus sanguinem sistunt . Baccharum sambuci succus à recremento repurgatus & cum melle optimo coctus , ad lulu-
pij spissitudinem aurium dolores tollit , si calidus imponatur . Sambuci tenerissima folia , qua primo statim germinatu prode-
unt , una cum pari pondere radicem plantaginis , iuillaeq; axungiae veteris contrita , subactaq; , podagricos dolores presen-
taneo auxilio mulcent . Meminit Sambuci utriusque Galenus libro 6. simplicium medicamentorum , sic inquit . Vtra-
que sambucus tum magna illa , & arborecens , tum herbacea , quam & chamaetium vocant , desiccandi , conglutinandi ,
modiceq; digerendi facultatem obtinent . Hac Galenus . Ceterum facit Sambuci , Ebuliq; facultas , qua ad cutem subuen-
tes aquas pellendas non parua est ut hic Frangula quoque arboris , in qua eadem vis non infima reperitur , historiam , &
facultatem describam . FRANGULA igitur ita vocata ; quod facile frangatur , arbor est mediocri proceritatis , folio ferè
Coris

Corni aut nigra sanguinea, cortice alui, exterius albis maculis resperis: interius verò ad eò flavescente, vt si mandatur, croceo colore inficiat, Rhabarbari impto. Flores edit albos, fructum paruum, Pisi magnitudine, per medium diuisum, adeò vt duobus simul baccis constare videatur: quodam naturæ artificio simul conuinctis. Fructus primo exoritur viret, deinde rufescit, postremo verò nigricat. Is duo intra se concludit officula, lupinorum serè figura, sed lentibus paulo grauiora, in quibus nucleus habetur. Figuri malteries omnino fragilis imbecillaq; est: unde illi nomen. Nascitur passim in Boemia. Corticis vis inest non modica, etiam exoluens, tum etiam adstringens. Ideoq; Rhabarbari modo aluum ducit, & viscera roborat. Idem bilem, & pituitam expurgat, quinetiam hydropicorum aquas ducit. Decoquitur cortex cum Euphorasio communi, Pontico Absinthio, Agrimonia, cicutâ, Lupulo, Cinnamomo, Feniculi, Apij, & vtriusque Intubidi radicibus, ad hydropem, malum corporis habitum, & Ictericam: daturq; potandus ita affectis quinque vnciarum pondere. & magno sanè auxilio. Atqui operæ precium est, vt prius, recrementum humores, qui in ventriculo, & primis locis venis decunant, expurgati fuerint. Solut enim aluum sine vllò incommodo, belle iecur expurgans, ac roborans; adeò vt quidam, qui scyrrobo iecoris, & lienis affectu laborant, hoc medicamento curati sint. Aperit enim omnium viscerum obstructions, & rarsa omnia à crasso humore excrementorum insarctū expedit. Extimo corticis facultas est adstringens: Intimo autem exoluens. Vterq; simul ab arbore delibrari debet in ipsa statim Veris principio, ac deinde in vmbra secari. Siquidem vtriusq; nullus debet esse visus; quod vomitiones moueat. Deccum, quod hinc paratur, quiescat prius oportet anteaquam pre-

pinetur duobus aut tribus diebus, quosque flauus color in nigrum vertatur, alijs remotiones mouere quandoq; solet. Idem potum ubi aluum non exoluerit, appetitum provocat, eb eam quam possidet adstringendi facultatem. Arbor hęc hactenus mihi incognita fuit, nunc verò primum nota, opera ac diligentia Clarissimi Doctōris Ioannis Pillebrochi Dantiscani, Serenissimi Principis Ferdinandi Archiducis Austriae, Medici, qui cum sit rei plantariae studiosus, praeconi iure nolit, quietiam suo auxilio opus hoc nostrum ornaretur. Planta, quae ἄκτις Graecis, Sambucus Latinis appellatur: Arabibus Isfācī: Italis, Sambuco: Germanis, Holder, seu Holler: Hispanis, Sabugo, & Caninero: Gallis, Snyean, & Snyer: Quae verò ἡμετέρις Graecis, Ebulus Latinis dicitur: Arabice, kamecaīis: Germanicis, Atiuch, & Nidener holder: Hispanice, Hiez guos, & Sabugo pequenno: Gallicis, Hyeble.

Nominis.

PΥCNOCOMVM.

CAP. CLXIX.

Pycnocomum constat eruca foliis, acrioribus, scabris, & crassis: caule quadrangulo: flore ocimifol. 10
mine marrubii: radice nigra, aut pallida, rotunda exigui mali figura, terram redolente. inuc-
nitur in saxosis locis. Semen grauia somnia, & tumultuosa facit, drachmae instar potum. tumores di-
scutit, illitum cum polenta: & spicula, adactosque corpori aculeos extrahit. Folia illitu tubercula panos
que dicuntur. Radix eius in aqua multa dum drachmarum pondere, aluum soluit, & bilem extrahit.

N^o illam equidem vsquam plantam hactenus sum consecutus, quae facie Pycnocomo responderet. Quare & hoc mihi,
ut ingenue fatear, referendum est inter alias herbas, quas hodie omnibus incompetas esse arbitror. Ita enim fiet,
ut & posteris, quos spero futuros rei herbariae diligentiores inquisitores, suis relinquatur scribendi locus. Nec senē quen-
quam pigere debebit, cum ex his, quae nobis vel incognita, vel incerta sunt, aliquid inuenerit, & conpertum habuerit,
ad communem utilitatem in medium praefere. Eam ut Graeci πικνὸς κομῶν, ita Latini Pycnocomum vocant.

Nominis.

AΠΙΟΣ.

CAP. CLXX.

Pios ramulos duos fere tres iuncoos spargit, { rubros, } tenues, qui à terra { parum } attolluntur: 20
foliis^a ruta, oblongioribus tamen, { & angustioribus, } herbaceis: semine paruo: radice han-
stulae regiae in formam pyri turbinata, rotundiore tamen, succi foecunda, intus habet corpus candi-
dum, extrà cortices nigros. Superior pars eius uomitione bilcm, pituitasque extrahit: inferior per
aluum: tota utrinque purgationes mouet. Succum si libet eximere, tu la radix in fistula mergitur, & agita-
ta aqua, quod supernatat penna selectum, exiccatur. Purgat utraque parte is succus, sed qui obolo potus.

A^b Pios, quae & Ithas appellatur, nascitur, in Creta (quanquam non desunt qui velint eam quoque provenire in Ita-
lia, praeferunt in Apulia) folijs exiguis, ruta, vel hyperico proximis, primo statim vere ab radice erumpentibus,
nigrioribus tamen, alba quadam linea in longitudinem percurrente: caulibus iuncois, subrubentibus, lacteo succo maden-
tibus: radice exterius nigra, interius candida, pyri effigie, unde & nomen: ἀπιός enim Graecis nil aliud significat, quam 30

A P I O S.

Conclusa nõ
legit Orib.
^a Cat. addit.
^b ἄκτις. Syuc-
ti
^b Cat. non le-
git.

Apij, siue I-
schadis consi.

Latinis pyrrum. Theophr. libro 9. cap. 10. de plant. historia, Apion his notis representavit. Ischa, sive Apios folio constat rutaceo, brevis, caulibus ternis, aut quaternis, humi prostratis, radice, qua asphodelus, verum squamosa. Nascitur in montibus. Legitur vere. Datur ad expurgandum corpus, quod altera radice parte superius, altera inferius purget. haec ex Theophrasto. Apion legitimum, quam primum me vidisse recorder, ad me misit Veneris Nicolaus à Saxio Michaele Novocomensi, medicus singularis ingenij, atque eruditionis, & rei herbariae peritus. Ceterum scribit Ruellius Apion frequentissimam in Gallia nasci, eiusque radice rari pauperes per inopiam frugum vesci. Sed Ruellij sententiae non esse subcredendum iudico: nam cum Apios per superiora, & inferna purgationem molitur, malè nimirum eos habere, qui nulla huius facultatis habita ratione copiosi (ut rustici facere solent) eius radices sumerent in cibis. Falluntur quoque in Apio censendo Fuchsius, Tragus & Lonicerus, quippe qui putent plantam, quam nos pseudo apios vocamus, legitimum esse Apios. Siquidem haec multiplex crescit caule, cubitali & quandoque maiori, humi proterbente, uicis fere modo, foliis oblongis, & subsaeperis. Flores Iunio praesertim mense, floribus puniceo colore, micantibus, pisti annulis odoratis, racematim coherentibus: quibus stacciscentibus siliquula oriuntur, in quibus semen concluditur. Radices habet fici, aut pyri figura ternas, aut quaternas, è staminibus dependentes, Filipendulae modo, nigrae exterius cute, & alba intus pulpa: nulla purgatoris vi praedita. Haec passim nascitur fere ubique in Boemia, & praesertim in vineis, Sed quantum haec distet

Ruel. lapsus.

PSEUDOAPIOS.

à Dioscoridis planta Apios appellata, ij indicent, qui de plantaria facultate dicere & ratiocinari possunt. Apij huius nufquam, quod inueniri, mentionem fecit Galenus in simplicium medicamentorum cenfu. Hæc planta non fecus Latinis semina. Apios, atque Græcis ἐπιον nominatur.

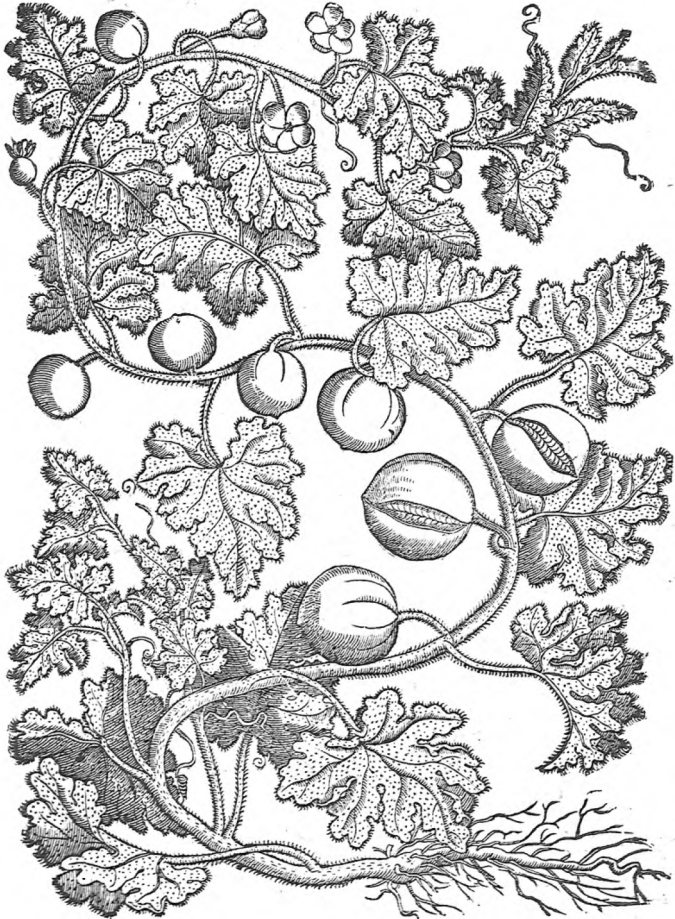
Κολοκύνθης.

COLOCYNTHIS.

CAP. CLXXI.

Colocynthis farmenta, foliaque fatiui cucumeris emittit, per terram repentia, diuifa: fructum in speciem mediocris pilæ conglomeratum, uehementer amarum. quem legere oportet, cum cæperit in pallidum colorem permurari. Medulla fructus purgatoriam uim habet, si quatuor oboli cum aqua mulla, melle cocto, myrrha, & nitro excipiantur, & cogantur in catapotium. Arefactæ pilæ teruntur, & infusæ clysteribus profunt neruorum resolutioni, coxendicum doloribus, & coli uitis, ut quæ bilem, pituitam, & stigmata, interdum etiam cruorem eliciant. foetus admotæ enecant. Dentium dolorem tollit, si una repurgetur, & luto oblita cum aceto & nitro inferuefcatur, hocque iure decocti dentes colluantur. Si aqua mulla, aut passum in eadem incoquatur, & sub digne

COLOCYNTHIS.

frigescat.

frigeat, potu crassum humorem, & fragmenta alui detrahet: stomacho supra modum aduersatur. subdita ex ea balano alui excrementa ciciuntur. Virentis succo uulsi simile ischiadici perfricantur.

Colocynthis
dic confid.

Colocynthis planta est tam medicis, quam seplasticis vulgaris notitie. Verum est (vt Mesues est author) praestantissimum ex eius fructu paritur medicamentum ad varia morborum genera; ac tamcn coram, icterici, & ventriculo maxime aduersatur: quin & mueritur perturbat corpus, fastidium, & inestrumum tormina excitans. Abradit enim inteftina, & vasorum oscula aperit, adeo vt etiam cruenta saepe eliciat, Hinc merito fit, vt eam dari prohibeant, nisi prius malefica eius vis profusa aboleatur, ijs additis antidotis, que ad id prestant: cuiusmodi sunt illa, que ventriculum, iecur, & cor tum roborant, tum tueri possunt, & que lentore suo glutinandi vim habent. Colocynthis trahit pituita, crassa, lentaq; corporis excrementa in remotioribus partibus delitescencia: proutde cerebrum, & nervos expurgat, nec non etiam musculos, thoracem, & pulmonem. Eam ob causam vertiginosus, comitialibus, & resolutis, cunctisq; hemiparicis, diuturnoq; capitis dolore affectis, asthmaticis, & egre spirantibus vtiliter in cataplasis exhibetur. Collachyris adiuuat oculos, & diutina tussilaborantes. Est preterea vis eius efficax ad omnes frigidis articuloꝝ dolores, praesertim podagricos, & ischiadicos, ad que non modo in cataplasis denotatur, sed etiam chyseribus insunditur. quibus sane nil praestantius est ad colicruidos ex flatu & frigiditate prognatos. Pellit aquas tam bibita, quam per sedem infusa. Fit & colocynthis fructu oleum, ad retardandum canitium, denigrandos capillos, & eorum destilium cohibendum, si exempta & fructu pulpa, cauitas oleo repletur, & in cineribus decoquatur. Eodem muleretur asium dolores, & earum incerti sionis discutiantur. quoniam oleo ipso & selle bubulo interaneorum vermes necantur, si simul miscentur, & calida vmbilico illinantur. Colocynthis vires retulit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, his verbis. Colocynthis gustu amara est, sed que amarissimo medicamento epoto adijunt opera, ea euidenter efficere nequit, ob purgationem facultatem, quam validam in se continet, nimirum cum ijs, que expurgat, tunc & ipsa per alium excrem praerent. Viridis ipsius succus intritus ischiadibus prodest. **U**rbardie sic Græcis, Latinis item Colocynthis, & Cucubita syluestris appellatur. Arabibus, Chandel, seu Handal, Italis, & Hispanis, Coloquintida; Germanis, Coloquint, & Vuilder kurbiz; Gallis, Coloquinte, & Courle sauuaige.

Colocynthis
dicitur ex
Gal.

Nomina.

Epithymum.

EPITYMVM.

CAP. CLXXII.

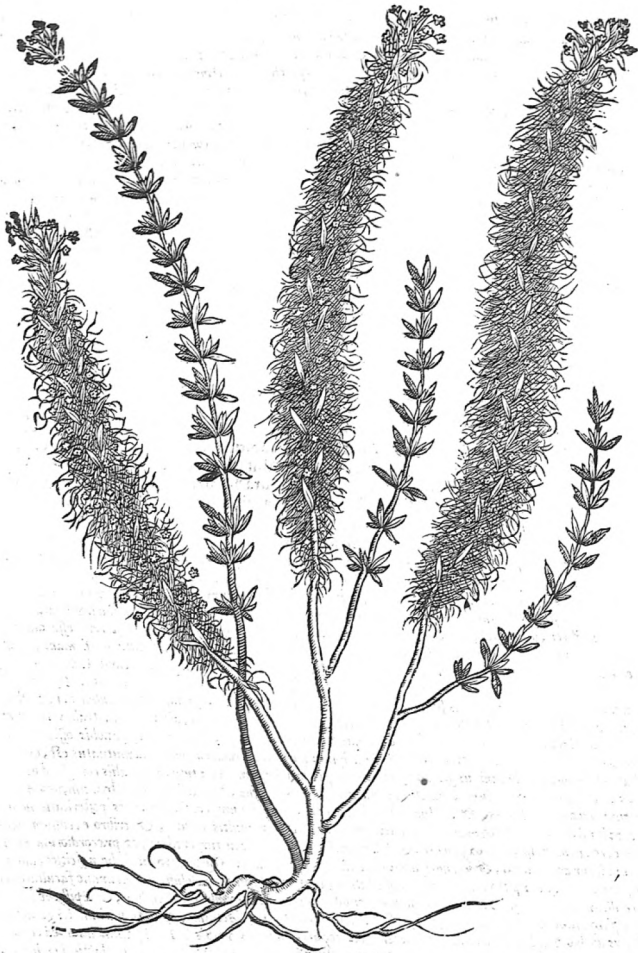
Epithymon flos est ethymo diuore satureia simili. Capitula habet tenuia, & leuia: & in eis caudiculas, quasi capillamenta. Potum cum melle detrahit pituitam, bilemque atram per inferna. Priuatim prodest melancholicis, & inflatis, acetabuli mensura ad quatuor drachmas, cum melle, sale, & acetico. **P**lurimum in Cappadocia, & Pamphylia gignitur.

In hac equidem opinione versantur complures huius etatis medici rei herbarie periti, quemadmodum Brasauulus Ferriensis, vt credant, Dioscoridis, aliorumq; Græcorum Epithymum magno discrimine ab eo diuersum esse, de quo scripsit Mauritan, praesertimq; ab illo, cuius meminit Mesues. Quippe qui asserant, nil aliud Arabicum epithymum esse, quam capillarum castibus quoddam, quod thymo circumuoluitur. Græcum vero idem esse volunt cum proprio fiore diuoris thymi satureia simili. Quam autem sententiam hoc arguunt comprobare videntur, quod si vulgaris iusd epithymum, Arabicum scilicet, illud esset, de quo differit Dioscorides, is non dixisset, Epithymum florem esse diuoris thymi, sed alterius plantæ thymo adductis, eiq; sese conuoluentis. Id quod etiam Plinius auctoritate confirmat, vt qui eorum opinionem ex eo maxime ad stipulari uideatur, quod duo Epithymi genera prodiderit libro 26. capitul. 8. Epi-
thymum est flos ethymo satureia simili. Differentia, quod hic herbaceus est, alterius thymi albus. Quiddam aliter epithymum tradunt sine radice nasci, tenuis similitudine pallioli (rectius forte pili legendum esse) rubens. hæc Plinius. Ex quibus vterque planum sit, duo esse Epithymi genera: quorum alterum illi ad Græcos, alterum ad Arabes referunt, & ita flos tenetur sententiam. Horum certe iudicio ego quoque facile subscriberem, nisi quædam sepe nobis offerrent, que aperte reclamare videntur, atque etiam ostendere, Plinium ipsum Dioscoridis codicem, quædam illa mutatus est, deprauatum habuisse, vel alium auctorem in hoc minus grauem secutum fuisse, vel seipsum deceptum, vt in alijs compluribus illi euenisse adnotauimus. Palam etenim faciunt, quantum equidem reor, nostri vsus, & Dioscoridis epithymum, vnum & idem esse medicamentum, que de eo Aetius, & Actuarius, Dioscoridem, & Galenum secuti, concordæ posteritatis memorie prodiderunt, cum ita scribunt. Epithymum atram bilem excrem: Datur adultis tunc, & cribro excussim, scrupulorum quatuor pondere, cum passo, vel oxymelte, & sale medico. Vitij statu turgentibus, & præcordiorum noxæ opitulatur, & quibus iecur aegeratur, & ijs, qui spirandi vexantur difficultate. Quod verò in stæbe nascitur, aut in satureia profuit, Epithymbæ, atque Epithymbrem inde appellatur, thymomodo alium resoluit, sed vtrunque facultate censetur firmius. hæc illi ambo. Que sanè liquidò ostendunt, quod non secus Epithymbrem thymbra, & Epithymbæ stæbe innascatur, atque Epithymum in thymo nascitur, vel profuit. Hoc idem præter Aetium, & Actuarium longè antea testatus est grauisissimus author Paulus Dioscoridis, & Galeni sectator accerrimus ijs verbis. Epithymum inter ea, que atram bilem extrahunt, praestantissimum est remedium. Dantur ipsius drachmæ quinque leuigate ex lactis bœmina. Epithymbrem verò, quod thymbra innascitur, epithymum similiter euacuat, sed imbecillius est. hæc tenus Paulus. Ex his itaque omnibus non dubitauerim asserere vnum tantum esse epithymum, non autem plura. Quandoquidem si Paulus, Aetius, & Actuarius pro certo non habuissent, legitimum Epithymum esse illum thymi florem, de quo scribit Dioscorides, putassentq; duo eius genera reperiri, nulli dubium est, quin & ipsi explicassent duplex in thymo nasci epithymum. Verum enim comperimus habent, vnum & idem esse medicamentum capillamentumq; quod in thymo, thymbro, & stæbe profuit, ijsq; nullo radice admixculo conuoluitur, & implicatur sibi vnum est, quod suo tempore Epithymum vulgaris notitie medicamentum esset, sat fore declarasse non modo id in thymo gigni; sed etiam in stæbe, thymbra, & (vt nos saepe vidimus) in polo, & chamaedry. vt hinc scirent medici, in epithymi defectu, epithymbrem, vel epistabem subituri posse quaerentiam, vt non ignoraret, id capillamentum harum plantarum propriam non esse partem, neque suam habere sedem, sed aiectionem quoddam esse exterius adueniens, & in ijs proficiens, & viuens. His igitur rationibus adducor, vt non temere existimem, Dioscoridis codicem, quem Plinius habuit, fuisse (vt diximus) deprauatum, & ob id ipsum Plinium deceptum esse: aut hunc alunde accessisse questionem, vt duo magno errore faceret Epithymi genera. Quod autem Dioscorides epithymum florem thymi dixerit, haud inepte dictum putauerim: nam cum is sciret Epithymum thymo innasci, nulla radice propria, sed thymi admixculo fultum, floresq; per se albos ferre, qui cum in thymo sunt, huius plantæ proprii videntur.

Epithymi
dic
sideratur.

Multorum opi.
reprobata.

EPITHYMVM.

ideo non absurdum fore duxit scribere, Epithymum esse florem durioris thymi. Sed quod Epithymum flores albos ferat, declarasse videtur Dioscorides, cum dicit. Capitula habet tenuia, & leuia, caudiculas habentia capillarum modo. Siquidem his notis non descriptis Dioscorides thymi florem superius libro tertio (vt Brasauolus asserit) sed capitulis in cacumine, flore purpurascente refertis, nulla caudicularum, neque capillarum habita mentione. Præterea conytere licet Dioscorides epithymum thymi florem appellasse, quod à thymo decerpatur eo dumtaxat tempore, quo epithymum ipsum largè floret. Nam quod pro epithymo non intellexerit is purpureum thymi florem, hinc perspicuo apparet: quoniam de epithymi viribus libro 3. ubi de thymo, & eius floribus egit, nihil in medium protulit, nimirum eam ob causam, quod epithymum propriam thymi particulam non existimauerit esse, sed (vt supra dictum est) ascitium quoddam, vt in arboribus muscus, & viscum, quæ tamen legitime arborum partes non sunt, sed viribus & facultate diuersæ. His igitur rationibus, vt arbitror, ductus Dioscorides, egit de thymo, & eius floribus libro tertio inter odoratas plantas: de epithymo vero, tanquam de re à thymo diuersa distinxit in hoc libro quarto inter dietetica medicamenta. Similiter de arboribus, quibus viscum innascitur, disputauit libro primo: de ipso autem visco libro tertio cum vis medicamentis, quæ suo lentore glutinant. Adde, quod idem indicare videtur nomen Græcum ἐπίθυμο, quod Latinis modò submodò in significat. Vnde nil aliud nobis epithymum infert, quam in thymo, vel sub thymo. Id quod flori thymi quomodo conuenire possit, non video: vt pote qui non
in thymo,

in thymo, neque sub thymo nascitur, sed super thymo, ea eminentiori parte, quae capitula egerit. His alia accedit ratio, quod cum scripserit Dioscorides Epithyimum plurimum in Cappadocia, & Pamphylia egerit, facile colligi potest, ipsam de Epithymo vulgaris usus esse locutum. Quippe si epithyimum proprii thymi florem esse duxisset, et sane opus non fuisset scribere, quod magis in locis epithyimum copiosum proveniret, quam alibi; quoniam scripsisset sat erat, flori epithyimum, ubiunque thymum proveniat, hoc argumentum, quod thymum ubiunque nascatur, astate suos edat flores. Epithyimum in thymo sativae simili non scripsisset legimus prope Gortiniam Salutaris, & Gargaro montibus supra Salsicanum, qui eo durior thymi generis copiosus refertur, sed cui epithyimum insuleat eo tantum tractis, qui ad meridiam spectat. Esi enim montes illi thymo omni ex parte satent, nusquam tamen thymi plantae mihi licuit invenire, in quibus Epithyimum spectaretur, nisi in amantiore montis parte, ubi herbae enatae austro perslantur. Quamobrem nil mirum esse debet quod in

Epithyimum ubi plurimum.

10 Pamphylia, & Cappadocia epithyimum frequentissimum proveniat. Sed quoniam tot scio me frustra hoc adduxisse argumenta, quibus meam firmam sententiam, nisi etiam Plinii auctoritati, qua nititur Brasavolus, clarius responderem: idcirco illi ita responsum volo, quod cum Plinius Dioscoridis mentem, à quo priorem suorum verborum partem sumpsisse videtur, non rectè perceperit, ideo non affirmat, sed dubie duo fecit Epithymi genera, & aliorum potius, quam suam opinionem retulit, cum inquit. Epithyimum est flos è thymo sativae simili. Differentia, quod hic herbaceus est, alterius thymi albus. Quidam aliter epithyimum tradunt sine radice nasci, tenuis similitudine pili, &c. Porro verò idem Plinius in ijs verbis errasse deprehenditur, quod maiori, durioris; thymo herbaceum florem, minori vero album reddiderit: cum tamen minoris flos purpureus sit, alterius autem modò candidus modò candido purpureus. Hinc itaque perspicuum sit tam confusè, & inconsulenter de epithymo, & thymo tractasse Plinium, ut nihil certi in hac re ex eius verbis elici possit. Ceterum hallucinantur, mea quidem sententia, in Epithymi historia, etiam Monachi illi reverendi, qui in

Plinii lapsus.

Monachorum expositio uan.

20 Messem commentarios ediderunt: quippe qui Dioscoridis verba perperam interpretati deprehendantur, est si forte alijs doctores viderentur, suam in Epithymo sententiam proferant ijs verbis. Certissime à paucis versus sensus verborum Dioscoridis de epithymo percipiunt. nam cum ipse Dioscorides dicat capitulo de epithymo, epithyimum flos est thymo sativae similis, non per hoc intelligit Epithyimum, scilicet capillamentum thymi esse simile herbae sativae, sed asserit illud dictum capillamentum thymi esse simile capillamento sativae, scilicet thymbræ. quia etiam & supra thymbram generatur huiusmodi capillamentum, sicut supra thymum. haec patres illi. In quibus fallere cognoscitur horum inanis quaedam iactantia, ne dicam, pace sua ignoravisse. quod sensus verborum obscurus, claros reddere proficantur, atque ijs subinde, ut mihi videtur, maiorem caliginem offundant. Quod enim Dioscoridis sententia hoc loco evidenter sit, quàm ut exponi debeat, quodq; aperte Monachis refragatur, eius verba testantur, quae ita Graecè habent. Ἐπιθύμιον ἴσους ἐστὶν ἀπὸ τοῦ ἑκαπρίου καὶ τοῦ ἰούδα ἴσους ἴσους ἐστὶν ἀπὸ τοῦ ἑκαπρίου. Epithyimum thymi est flos durioris & sativae similis. His sane verbis liquet, quod Dioscorides non comparat Epithyimum, quod florem thymi vocat, flori sativae, ut Monachi illi male interpretantur, sed illud generatum à thymo ad thymum tantum refert: ita ut thymum, cui Epithyimum insidet, sativae simile faciat. Thymi namque duo habentur genera. Primum maius sativae simile, in quo epithyimum profusit. Alterum minus, tenuissimis folijs refertum, in quo nullum nascitur epithyimum. Hoc certè non latebat Dioscoridem. quare ne quissim fortasse putaret utriusque thymo epithyimum innasci, id tantum in thymo duriori inveniri prodidit. Sed falsè superq; de Epithymo disputatum est: iam medicinae reddenda est ratio, & de eius viribus agendum. Illud sibi peculiare asserunt Epithyimum (ut testatum reliquit Mejer in suis simplicibus) quòd valentius ceteris medicamentis atram bilem excreant, idq; facile, & citra ullam molestiam praestat. Efficax est ad morbos cerebri, nempe melancholicum, epilepsiam, duntaxat in capitis dolores, aliasq; atrabilarias ageritudines. Confert cordis tremoribus, & animi deliquijs. Praeterea cunctis lienis affectibus mirè opitulatur: item renum vitijs, & hypochondriaca melancholia vexatis. Frequens epithymi usus; datur enim utilissimè

Epithymi vires ex Mesue, & Gal.

40 aduterius carcinomata, elephantiasin, & vicia maligna, & atra. quin & quartana febre detentos liberat. Epithymi vires brevissimè perscraxit Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, sic inquit. Epithyimum thymi facultatem habet, ad omnia efficacius. excicat, & exalfacit ordine tertio. haecenus Galenus. Verum quia Epithyimum hoc similitudinem mihi ad memoriam renovavit CASSYTHAM ita à peritioribus medicis vocatam, licet officinis, & herbariorum vulgo rectius Cuscuta nominetur. At cum à veteribus Graecis nihil, quòd constet, de ea memoriae proditum sit, hic locus poscere videtur, ut de ea aliquid differamus. Cuscuta igitur, eius generis est, ut in frutices, & herbas epithymi modo prosiliat, & unat earum adminiculo sulca, nulla radice nixa, sed velut ab alarum sinu prodeuntibus cirris, capillamentisve longissimis. Hęc statim ab exortu plantarum ramulis se implicat, & adeo crebris involuutionibus his se circumvolvut, ut brevi plantas ipsas stranguat, atque necet. Folijs nullis inquam vestita visitur. Frutices tamen edat albos, quàm plurimos, à quibus semen tenue prodit. Cirri rufescent, vitium capreolis crassitudine, & facie pares. Sunt qui putent, admirabile hoc planta genus Plinio Cassytham appellari, & proinde eam cassutham nominant. Is vero libro 16. capite ylmisino, ubi ita scriptum reliquit. Est & in Syria herba, quae vocatur Cassyias, non tantum arboribus, sed ipsi etiam spinis circumvolvutens sese. Nec plura Plinius. Ex quibus eadem, quòd reperitur Plinii codices, in quibus cadytas, non cassyias legitur, quodq; haec arboribus tantum, & spinis se circumvolvut, nostra vero Cuscuta duntaxat haec herbas, & frutices, non arbores complectatur, & irretiat, non ausim affirmare vulgarem Cuscutam esse Plinii cassytham; praesertim cum in Syria tantum nasci scribat ipse Plinius. Credidere praeterea plerique Cuscutam eandem esse facultatem, quae & plantis inest, in quibus nascitur. Quorum utriusque sententiam potius probandum, quàm refellendum censio, argumento quòd Epithyimum ysdem, Galeni auctoritate, polleat viribus, quibus & thymum. Exalfacit Cassutha ordine primo, siccitatq; secundo. Abstergit, & quadam cum adstrictione aperit. Iecoris obstructions aperit, inserti lienis viria expedit; venas pituitosiss, atque biliosas exonerat humoribus: urinae pellit, & regio morbo subvenit. Puerorum febribus auxiliatur: sed duntaxat usq; ventriculum grauat, quae tamen noxa tollitur, si anisi momentum adiciatur. Bilem deicit, praesertim abstinio admixta. In quem usum decoquat, bibiturq; eius decocti seldbra, cum Jacobari Jesucunia. Quod Graeci ἐπιθύμιον. Latini quoque Epithyimum dicunt: Mauritan, Efitimo, seu Eficemo: Itali Epithimo: Hispani, Cabellus, seu flores del thomillo: Galli, Tiegne de thyn.

Cassuthæ hist. & vires.

60

Nomina.